

Антоанета Попова

СВЕТОМИР ИВАНЧЕВ. ПРИЯТЕЛЯТ

Професор Светомир Иванчев. За нефилолозите известен като преводача на „Швейк“.

Леко смръщен (но при това ведър!), винаги забързан, с обемистата стара черна кожена чанта, в която носеше много неща, видимо тежки, обикновено ненужни в този ден. Неспокоен, енергичен. Той гледа всеки с пронизателен поглед. Дори и добре да го познава. Дори и да е само за миг при кимване по коридорите.

Не знае какво е пренебрежение. Него го интересува човекът. Човекът като такъв. Представете си. Говори ти остро и прямо. Лесно може да те засегне. Лесно може да те зарадва – с неумело прикриваното си одобрение.

Дипломатичността, дори тази, която подпомага добрия тон, не се радва на никакво уважение при него. Той казва „Не знам“, когато не знае, казва „Сбърках!“, когато е сбъркал, казва „Съжالياвам“, когато съжالياва. Той може да разбере всеки. Той може да бъде всякакъв.

Едно не може – да е фалшив и лицемерен, природата изцяло го е лишила от тази възможност.

При първата лекция по старобългарски, на която влязох – съвсем прясна студентка-полонистка, когато го видях за пръв път – изписа цялата дъска с ужасяващи парадигми, и нито една странична дума, строгост, отсеченост, умрях от страх. После виждаш как те приема без всякакъв предразсъдък, как между теб и него няма никакви бариери, как си му интересен, заедно с всичките си недостатъци и притеснения, как те зачита. Виждаш един открит, добър, толерантен човек.

Нетърпим, ама болезнено нетърпим, само към едно – подмазвачеството и интригантството. Това го влудяваше. Имах чувството, че дори като се обърнеш към него с „професор Иванчев“, се мръщи вътрешно, може би му се струваше, че се набляга на „професор“.

Късно разбрах, че те с Янакиев се познават от най-млади години. Тогава просто обичах да ги гледам, като са заедно.

Като се срещнеха двамата, на лицата им се появяваше момчешко изражение. То и тяхното приятелство беше момчешко – с пълното приемане на другия, с безрезервното доверие, със сигурността, че по-скоро ти ще предадеш себе си, отколкото другият да те предаде, с възхищението един от друг и с още нещо – с искрена обич, която като всяко момчешко чувство, трябваше да бъде старателно прикрита,

безкомпромисно заключена зад железни катинари, да речем зад строгост, или зад шеговитост.

„Добър ден, професор Янакиев!“ казваше по коридорите Иванчев с едва доловима усмивка и леко покланяне. „Детинщини!“ говореше физиономията на Янакиев. Но очите им, лицата им, дрехите им дори, излъчваха по най-издайнически начин нещо като... празник, радостта, че се виждат, така пълнеше картината около тях, че беше истинско удоволствие да ги наблюдаваш.

Те се отнасяха със студентите като с равни, не че им е някаква заслуга това, че са изработили такова поведение, просто не можеха иначе, не знаеха как се държат професорите – не знаеха как се прави това и хич не ги интересуваше.

И двамата никога не подрязваха крила. Подрязването на крила в образованието е широко застъпено. От сивата армия на антипедагозите. Тези, които никога, съвсем-съвсем никога, няма да бъдат учители. Те двамата даваха възможност на всеки, никога не се знае, какво може да излезе..., те насърчаваха. Неуморно. А когато виждаха у някого истински интерес, когато виждаха, че някой се е запалил да доказва някаква своя теза – в очите им се появяваха „онези искрици“.

И двамата не търпяха празното говорене. Не отрупваха с ненаситно обговаряне „високи“ теми и професионални въпроси. Смислено им се виждаше единствено да се целиш в същността. Да умееш да формулираш идеята си почти едносрично.

Филолози, пък хич не обичаха словесния баласт, ама той си е материал за изследване, е да, но това е друг въпрос. И на двамата им беше органично, природно присъща липсата на всякаква суетност.

Те бяха родени да живеят в истината, с базата, а не с надстройката, ако вземем да се изразим марксистически.

Когато се прощавахме с професор Иванчев, след като свърши церемонията и почнахме да се разотиваме, видях Янакиев седнал на някаква пейка, не помня конкретни обстоятелства, помня само лицето му, когато ме погледна, като го заговорих, лице сякаш на друг човек – то изразяваше безнадеждност.

Те двамата бяха от онези явления, които те карат да се радваш, че не си ги пропуснал. Край тях двамата човек поемаше дълбоко въздух, чист въздух, и си казваше, че има смисъл. Кое? Ами – дневната проза, чувствата, мислите, идеите и идеалите, науката, изкуството, животът.

Те искаха да бъдат съвсем обикновени. Те искаха просто да си вършат работата. Те бяха мъже на честта.